

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Muu järjestö

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

MIELI Suomen Mielenterveys ry - Psykisk Hälsa Finland rf

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Kristian Wahlbeck

kristian.wahlbeck@mieli.fi

0400 659101

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveyden edistäminen, mielenterveyden häiriöiden ehkäisy ja hoito sekä mielenterveyskuntoutus rakentuvat usein sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluihin. MIELI ry katsoo, että sovellettavan lainsäädännön määräytyminen palvelun eikä toimintayksikön mukaan tukee monimuotoisten yhteensovitetujen palveluiden syntyä ja toimintaa. Integroidut palvelut vastaavat parhaiten asiakkaiden tarpeisiin, ja MIELI ry katsoo että ehdotettu muutos on oikeansuuntainen.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityö omana pykälänään sosiaalihuoltolaissa on kannatettava ja osa myös mielenterveyshuollon kokonaisuutta. Käytännössä viranomaisten yhteisösosiaalityö on monissa kunnissa ollut varsin vaatimatonta, ja sote-järjestöt ovat käytännössä toteuttaneet suuren osan asukkaiden kanssa toteuttavasta yhteisösosiaalityöstä. Pykälän perusteluissa (s. 103) mainitaan yhteistyö kolmannen sektorin kanssa, mutta itse pykälässä tätä mainintaa ei ole. Vaikuttava yhteisösosiaalityö on luonteltaan voimaannuttava ja kohderyhmälähtöistä, eikä voi onnistua yhdensuuntaisesti ylhäältä johdettuna.

Tämän takia MIELI ry ehdottaa, että pykälään lisätään seuraava lause: "Yhteisösosiaalityö tulee toteuttaa yhteistyössä asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa".

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sosiaalihuoltolain uusi pykälä mielenterveyden edistämisestä on tarpeellinen kuntien hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn vahvistamiseksi. MIELI ry pitää mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän lisäämistä onnistuneena. Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyö ja työn yhteensovittaminen on keskeistä, mutta pykälässä tulee huomioida myös kohderyhmän eli asukkaiden osallisuutta mielenterveyttä edistävään työhön. Mielenterveyttä edistävä työ kunnissa tapahtuu kunnan eri toimialoilla mutta ei voi toteutua ilman kunnan asukkaiden ja heidän järjestönsä osallistumista. Asukkaiden voimaantuminen sekä heidän oman toimijuutensa ja osallistumismahdollisuutensa vahvistaminen on mielenterveyttä edistävän työn ytimessä.

Koska mielenterveyden edistäminen ei voi onnistua ilman kohderyhmän ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista toimintaan MIELI ry ehdottaa, että pykälän ensimmäinen lause muokataan seuraavasti: "Kunnan ja hyvinvointialueen on yhteistyössä asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa kehitettävä elinolosuhteita siten, että ne ehkäisevät ennalta mielenterveyshäiriöiden syntyä ja vahvistavat mielenterveyttä suojaavia tekijöitä".

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihoitolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskeva pykälä muutoksineen on kannatettava. Kiireellisten tilanteiden psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu olisi sosiaalipäivystyksellä. Tältä osin säännös selkeyttää jo osittain käytäntönä olevaa sosiaalipäivystyksen kokonaistilanteen koordinaatiotehtävää. Kriisitilanteissa kuitenkin merkittävä osavastuu psykososiaalisen tuen toteuttamisesta kuuluu järjestöille, jotka suunnitellusti täydentävät julkisia palveluja. Tämän takia MIELI ry katsoo, että pykälän ensimmäinen lause tulisi kuulua: "Sosiaalipäivystys toteuttaa psykososiaalista tukea kiireellisissä tilanteissa yhdessä terveydenhuollon ja järjestöjen kanssa."

Säännös myös painottaa mielenterveyspotilaiden hoidon jatkuvuutta, joka nykytilanteessa ei riittävässä määrin toteudu. Pykälän toimeenpano edellyttää, että sosiaalipäivystyksen henkilöstöllä on riittävä osaaminen mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden jatkotarpeen arvioimiseksi ja käytännön mahdollisuus varata jatkohoitoaika soveltuviin palveluihin. Tästä on syytä antaa tarvittavat säädökset asetustasolla.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihoitolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Äkillisissä ja järkyttävissä tilanteissa yksilöille, perheille ja yhteisöille annettava psykososiaalinen tuki muodostaa kokonaisuuden, josta ei ole erotettavissa erikseen sosiaalihoollon ja terveydenhuollon psykososiaalinen työ. Säännöksessä hahmoteltu jako on keinotekoinen eikä vastaa asiakkaiden kokonaisvaltaisia tarpeita. Pykälä voi johtaa jo toiminnassa olevien sosiaali- ja kriisipäivystysten työn pirstoutumiseen sosiaalihoollon ja terveydenhuollon osioihin, ja estää kokonaisvaltaisen tuen toteutumisen "yhdestä luukusta" yhden ammattihenkilön toimesta. Pykälä voi asiakasnäkökulmasta pirstouttaa ja heikentää palveluita. Psykososiaalisen tuen saatavuutta tulee edistää muokkaamalla pykälän tekstiä tukemaan kokonaisvaltaista, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä psykososiaalisen tuen tarjoamista.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihoitolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Merkittävä osa mielenterveystyöstä toteutetaan sosiaalihuollossa, joten pykälä on varsin kannatettava.

Ensimmäinen momentin viimeinen lause määrittelee sosiaalihuollon mielenterveystyötä: "Mielenterveystyöhön sisältyy mielenterveyttä suojaaviin ja sitä vaarantaviin tekijöihin liittyvä ohjaus ja neuvonta sekä tarpeenmukainen yksilön ja perheen psykososiaalinen tuki sekä yksilön ja yhteisön psykososiaalisen tuen yhteensovittaminen." MIELI ry näkee, että myös mielenterveyden edistämiseen ja ongelmien ehkäisyyn tähtäävä yhteisösosiaalityö on osa mielenterveystyötä, ja esittää lisäystä lauseeseen seuraavasti: "Mielenterveystyöhön sisältyy mielenterveyttä suojaaviin ja sitä vaarantaviin tekijöihin liittyvä ohjaus ja neuvonta sekä tarpeenmukainen yksilön ja perheen psykososiaalinen tuki ja niiden yhteensovittaminen sekä mielenterveyttä edistävä ja ongelmia ehkäisevä yhteisösosiaalityö."

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

MIELI ry katsoo että normalisointiperiaatteen mukaisesti on syytä luopua mielenterveys- ja päihdepalvelujen erillislainsäädännöstä ja integroida säädökset sosiaali- ja terveydenhuoltolakeihin. Muutos edistää yhdenvertaisuutta palveluiden saannissa ja on omiaan vähentämään mielenterveys- ja päihdehäiriöihin liittyvää leimautumista ja syrjintää.

Lakiesityksen lähtökohtana tulee kuitenkin olla että palveluiden saatavuus paranee ja eikä järjestämisvelvollisuuden piirisää olevaa palveluvalikoima saa supistua. Tältä osin lakiesitys tulee päihdepalvelujen järjestämisvastuun osalta kehittää ja tarkentaa.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

Esityksen lähtökohtana tulee myös olla mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen. Palvelujen käyttäjien osallisuutta, kokemusasiantuntijuutta ja vertaisuutta tulee tukea järjestelmän kaikilla tasoilla. Sosiaalihuollon suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin tulee nykyistä selvästi vahvemmin osallistaa asiakkaat ja kokemusasiantuntijat. Lain perusteluissa (s. 116) todetaan että voitaisiin hyödyntää kokemusasiantuntijoiden sekä muiden palvelujen käyttäjien asiantuntemusta sosiaalipalveluja kehitettäessä, toteutettaessa ja arvioitaessa. Perusteluista huolimatta sosiaalihuollon toteuttamiseen koskevaan pykälään 33b ja 33c ei ole sisällytetty maininta asiakkaiden, omaisten tai kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta sosiaalihuollon päihde- ja mielenterveystyöhön.

MIELI ry esittää, että pykälä täydennetään seuraavasti:

33b. 2 mom. "Palveluja on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä avun ja tuen tarpeen perusteella hyödyntäen omaisten, kokemusasiantuntijoiden sekä muiden palvelujen käyttäjien asiantuntemusta sosiaalipalveluja kehitettäessä, toteutettaessa ja arvioitaessa. Lapsen oikeudesta saada välttämättömät sosiaalipalvelut säädetään edellä 13 §:ssä."

33c. 2 mom. Palveluja on annettava hyödyntäen omaisten, kokemusasiantuntijoiden sekä muiden palvelujen käyttäjien asiantuntemusta sosiaalipalveluja kehitettäessä, toteutettaessa ja arvioitaessa. Palveluja annettaessa ja kehitettäessä on huomioitava perheen ja muiden läheisten avun ja tuen tarve. Lapsen oikeudesta saada välttämättömät sosiaalipalvelut säädetään edellä 13 §:ssä.

Hallituksen esityksestä sosiaalihuoltolain muuttamisesta puuttuu säädökset henkilöstölle annettavasta työnohjauksesta sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Se on tarpeen lisätä vastaamaan terveydenhuoltolain vastaavaa sääntelyä.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Terveydenhuoltolain uusi 20 § mielenterveyden edistämisestä on tarpeellinen kuntien hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn vahvistamiseksi. MIELI ry pitää mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän lisäämistä onnistuneena. Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyö ja työn yhteensovittaminen on keskeistä, mutta pykälä ei huomioi kohderyhmän eli asukkaiden osallisuutta mielenterveyttä edistävään työhön. Mielenterveyttä edistävä työ kunnissa tapahtuu kunnan eri toimialoilla mutta ei voi toteutua ilman kunnan asukkaiden ja heidän järjestönsä osallistumista. Asukkaiden voimaantuminen, heidän oman toimijuutensa ja osallistumismahdollisuutensa vahvistaminen on mielenterveyttä edistävän työn ytimessä.

Koska mielenterveyden edistäminen ei voi onnistua ilman kohderyhmän ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista toimintaan MIELI ry ehdottaa, että pykälän ensimmäinen lause muokataan seuraavasti: "Kunnan ja hyvinvointialueen on yhteistyössä asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa

kehitettävä elinolosuhteita siten, että ne ehkäisevät ennalta mielenterveyshäiriöiden syntyä ja vahvistavat mielenterveyttä suojaavia tekijöitä".

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Pykälän ensimmäisen kohdan mukaan terveydenhuollon mielenterveyspalveluihin kuuluu tarpeenmukainen yksilön, perheen ja muiden läheisten psykososiaalinen tuki ja sen yhteensovittaminen. Terveydenhuollon mielenterveyspalvelut voivat yllä mainittujen lisäksi kohdistua myös yhteisöihin, esimerkiksi koulu- tai työyhteisön jäsenen itsemurhan tai muun järkyttävän tapahtuman jälkeen. MIELI ry esittää, että pykälän kohtaan 1) lisätään sana "yhteisö".

MIELI ry pitää tervetulleena että pykälään on lisätty maininta monimuotoisista palveluista.

Pykälän 2. momentti mainitsee erikseen että mielenterveyspalveluja on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Perusteluissa (s. 125) todetaan että mielenterveyden häiriöiden hoito tulee alkaa perusterveydenhuollossa, ja että tämä edellyttää riittävän monipuolista perusterveydenhuollon hoitovalikoimaa. MIELI ry kannattaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyön mainitsemista, mutta katsoo että perusterveydenhuollon mielenterveyspalvelujen kehittämiseksi pykälään tulee lisätä maininta perusterveydenhuollon roolista. On vaarana, että pykälä esitettyssä muodossaan korostaa erikoissairaanhoidon roolia. MIELI ry esittää, että pykälän 27 2. momenttiin lisätään seuraava lause perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluista: "Mielenterveyspalveluja saavalle potilaalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus. Perusterveydenhuollossa tulee olla tarjolla mielenterveyden häiriöiden arviointia ja monipuolinen hoitovalikoima. Mielenterveyspalveluja on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Potilaan siirtyessä terveydenhuollon toimintayksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitostai asumispalveluihin on turvattava tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuus.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Korvaushoidon lisääminen lakiin on tervetullut muutos, mutta MIELI ry ei näe tarpeelliseksi rajata opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa terveydenhuollon toimintayksikköihin. On huolehdittava että jatkossakin korvaushoitoa voidaan toteuttaa sosiaalihuollon laitoksissa korvaushoitoon perehtyneen lääkärin valvonnassa.

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

MIELI ry pitää katkaisu- ja vieroitushoidon lisäämistä kiireelliseen hoitoon perusteltuna ja tarpeellisenä asiakkaan oikeuksia vahvistavana tekstimuutoksena.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskeva 50a § muutoksineen on kannatettava. Kiireellisten tilanteiden psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu olisi sosiaalipäivystyksellä. Tältä osin säännös selkeyttää jo osittain käytäntönä olevaa sosiaalipäivystyksen kokonaistilanteen koordinaatiotehtävää. Kriisitilanteissa kuitenkin merkittävä osavastuu psykososiaalisesta tuesta kuuluu järjestöille, jotka suunnitellusti täydentävät julkisia palveluja. Tämän takia MIELI ry katsoo, että pykälän ensimmäinen lause tulisi kuulua: "Terveydenhuolto toteuttaa psykososiaalista tukea kiireellisissä tilanteissa yhdessä sosiaalipäivystyksen ja järjestöjen kanssa."

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Äkillisissä ja järkyttävissä tilanteissa yksilöille, perheille ja yhteisöille annettava psykososiaalinen tuki muodostaa kokonaisuuden, josta ei ole erotettavissa erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon psykososiaalinen työ. Esitysluonnoksessa hahmoteltu jako on keinotekoinen eikä vastaa asiakkaiden kokonaisvaltaisia tarpeita. Pykälä voi johtaa jo toiminnassa olevien sosiaali- ja kriisipäivystysten työn pirstoutumiseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osioihin, ja estää kokonaisvaltaisen tuen toteutumisen "yhdestä luukusta" yhden ammattihenkilön toimesta. Pykälä voi asiakasnäkökulmasta pirstouttaa ja heikentää palveluita. Psykososiaalisen tuen saatavuutta tulee edistää muokkaamalla pykälän tekstiä tukemaan kokonaisvaltaista, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteisen psykososiaalisen tuen tarjoamista.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

MIELI ry pitää työnantajan työnohjusvelvoitteen laajentamista myös päihdepalveluihin perusteltuna.

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

MIELI ry katsoo että normalisointiperiaatteen mukaisesti on syytä luopua mielenterveys- ja päihdepalvelujen erillislainsäädännöstä ja integroida säädökset sosiaali- ja terveydenhuoltolakeihin. Muutos edistää yhdenvertaisuutta palveluiden saannissa ja on omiaan vähentämään mielenterveys- ja päihdehäiriöihin liittyvää leimautumista ja syrjintää.

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perustelut kyllä vastaukselle:

Esityksen lähtökohtana tulee myös olla mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen. Palvelujen käyttäjien osallisuutta, kokemusasiantuntijuutta ja vertaisuutta tulee tukea järjestelmän kaikilla tasoilla. Terveystuon suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin tulee nykyistä selvästi vahvemmin osallistaa asiakkaat ja kokemusasiantuntijat. Perusteluosiossa todetaan (s. 127) että terveydenhuollon palvelujen kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioimisessa on hyviä kokemuksia kokemusasiantuntijoiden sekä muiden palvelujen käyttäjien ja heidän omaistensa ja läheistensä asiantuntemuksen hyödyntämisestä. Perusteluista huolimatta mielenterveyspalveluja koskevaan 27 § ei sisällä mainintaa asiakkaiden, omaisten tai kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta mielenterveyspalveluihin. Kokemusasiantuntijat voivat toimia muun muassa ryhmänohjaajana ammatillaisen työparina, vertaisohjaajana vertaisryhmässä sekä kehittämistehtävissä eri ohjausryhmien, työryhmien tai johtoryhmien jäsenenä taikka toimia vertaisneuvojana.

MIELI ry esittää, että 27 § 2. momenttia täydennetään seuraavalla lauseella:

"Mielenterveyspalveluja on annettava henkilön avun ja tuen tarpeen perusteella hyödyntäen palvelujen käyttäjien, omaisten ja kokemusasiantuntijoiden asiantuntemusta mielenterveyspalveluja kehitettäessä, toteutettaessa ja arvioitaessa."

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Hyvinvointialueet veloitetaan hallituksen esitysluonnoksessa mielenterveyslain 3 §:ssä huolehtimaan tahdosta riippumattomasta hoidosta. Tahdosta riippumattoman hoidon tarve on täysin riippuvainen muusta tarjolla olevasta mielenterveyshoidosta, jonka tulisi aina olla ensisijainen. MIELI ry katsoo että sairaalapaikkojen tarvetta ei tulisi tarkastella erillisenä kysymyksenä vaan aina suhteutettuna saatavilla olevaan avohoitoon, ja pitää perusteluosion (s. 37-38) argumentaatiota sairaalapaikkojen määrän riittämättömyydestä tältä osin puutteellisena. MIELI ry katsoo että psykiatrisen sairaalahoitoon kohdistuva korkea kuormitus ensisijaisesti johtuu avohoidon saatavuuden ja saavutettavuuden ongelmista.

Mielenterveyslain 3 § voi ohjata hyvinvointialueiden resursseja viimesijaiseen tahdosta riippumattomaan hoitoon, kun sekä inhimillisempää että kustannusvaikuttavampaa olisi tarjota varhaista avohoitoa ja vapaaehtoista sairaalahoitoa. Hallituksen esitysluonnoksessa mielenterveyspalveluista säädetään terveydenhuoltolain 27 pykälässä, jonka mukaan tarpeenmukainen mielenterveyshoito on turvattava. MIELI ry katsoo, että hallituksen esitys tulee pyrkiä siihen, että velvoite järjestää vapaaehtoinen mielenterveyshoito on yhtä vahva kuin velvoite järjestää tahdosta riippumaton hoito. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tulisi pyrkiä varmistamaan että lainsäädäntö ei velvoita hyvinvointialueita vahvemmin tahdosta riippumattoman hoidon osalta kun muun hoidon osalta.

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tiedossa on että edistävää ja ehkäisevää työtä ovat kustannusvaikuttavia. Kustannuksia rajoittaa myös riittävän varhaisten korjaavien palveluiden saatavuus perustasolla. Kustannusvaikutukset ovat täten riippuvaisia siten miten hyvin lakiuudistus tukee edistävää ja ehkäisevää työtä sekä minimuotoisia mielenterveys- ja päihdepalveluja perustasolla.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

MIELI ry yhtyy arvioon, että hoitoon ja palveluihin liittyvä leimautuminen ja koettu stigma vähenee palvelujen siirtyessä erityislainsäädännöstä yleislainsäädäntöön. MIELI ry kuitenkin katsoo että uudistuksessa tulee vahvistaa palveluiden käyttäjien, heidän omaisensa ja kokemusasiantuntijoiden roolia palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Vain näin voidaan saavuttaa toivottu vaikutus leimautumiseen.

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

MIELI ry kannattaa pyrkimystä siirtää mielenterveys- ja päihdetyön osalta erillislajeista yleiseen sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntöön. MIELI ry:n näkemyksen mukaan muutos tukee asennemuutosta kohti mielenterveyden häiriöiden normalisointia.

MIELI ry kuitenkin katsoo että esitysluonnosta tulee jatkokehittää kolmen keskeisen teeman osalta:

-mielenterveyden edistämisen osalta tulee huomioida kansalaisten ja järjestöjen osallistuminen ja keskeinen rooli

-psykososiaalisen tuen osalta tulee huomioida että sen toteuttaa käytännössä suurelta osin järjestöt, joita siksi tulee mainita myös lainsäädännössä

-mielenterveys- ja päihdepalveluiden osalta tulee uudistuksessa pyrkiä vahvistamaan kokemusasiantuntijoiden, palveluiden käyttäjien ja omaisten osallistuminen palveluihin

Wahlbeck Kristian
MIELI Suomen Mielenterveys ry